

САМОСТОЯТЕЛНА ИЗЛОЖБА „АРХЕТИПИ В ДИЗАЙНА”

НА ДОЦ. Д-Р СВЕТОСЛАВ АНЕВ

01.10. – 15.10.2024 г.

На 01.10.2024 г. в НБУ, корпус 2, бе осъществена самостоятелна изложба на доц. д-р Светослав Анев. Изложбата представя резултати от лични търсения и научни изследвания в посока интериорен и мебелен дизайн на автора доц. д-р Светослав Анев, представени под формата на разработен илюстративен материал и обяснителни записки. Включени са примери демонстриращи съвременен прочит и анализ на вече утвърдени във времето дизайн обекти, запазващи архетипния модел на първоначалните им образци. Обяснени са взаимовръзките между изначалната концепция на всеки един обект спрямо историческата епоха в която е възникнал и съществувал, социалните предпоставки и взаимоотношения, и стиловите белези и характеристики носещи отпечатъка на времето в което е бил създаден.

Понятието „Архетип“ идва от гръцки и означава „модел“ или „пример“. Среща се като термин в различни науки, но съотнесено към мебелния дизайн може да бъде определено като модел със следните характеристики: архетипът е модел от материалната култура, разпознаваем и в стари стилови епохи (Древен Египет, антична Гърция и т.н.), съдържа в себе си основен принцип при формоизграждането и функционирането, притежава свойството да бъде визуално разпознаваем, не включва в себе си особености, свързани с материала на изработване, различни видове декорация или детайл. По-скоро представлява обобщен модел, притежава свойството да е визуално

разпознаваем и поради този фактор той бива интерпретиран в различни стилкови епохи.

Нов български университет

ИЗЛОЖБА

АРХЕТИПИ В ДИЗАЙНА

доц. д-р Светослав Анев

01.10. - 15.10.2024 г., НБУ

В днешно време много често срещано и актуално явление в дизайна представляват съвременните трактовки на различни видове стари решения от вече отминали стилкови епохи, които са се превърнали в утвърдени ясно разпознаваеми архетипни модели. Този вид подход не се явява като някакъв вид новост или нехарактерен процес. В никакъв случай той не е и погрешен, но подобна трактовка следва да бъде съпътствана със щателно изследване на проблема в дълбочина, особено когато става въпрос за исторически заемки. Правилният прочит и анализ са от изключителна важност за постигането на успешен краен резултат. Това е задължителен елемент от процеса на създаването на даден модел, защото това е начин да бъдат запазени неговите стилкови и идентификационни белези, които задават отличителните му черти и характеристики. Това е и възможност да бъде съхранен разглежданият модел, съотнесен към епохата и времето, в което е създаден, като по този начин се акцентира и върху опазването на неговите белези и от гледна точка на културно-историческия аспект.

Използвайки тези похвати и инструменти за третиране на формата, естетиката, модела или функцията на даден обект от сферата на дизайна се е оформило понятието „архетип“. Терминът идва от гръцки и означава „модел“ или „пример“. Понятието съществува като термин в различни науки, но съотнесено към мебелния дизайн се отнася до модел с определени характеристики. Основната идея за познаването на понятието и използването му като модел не се свързва със стремеж към сягало копиране, а по-скоро към опит да се анализират в дълбочина характерните еволюционни признаци на дадена епоха, които да се превърнат в предпоставка за достигане до оригинално решение при проектирането и създаването на нов дизайн обект. Архетипът може да бъде наблюдаван като модел на интерпретация, който се превървял от една историческа и стилкова епоха към друга чрез доразвиване или надграждане. Понякога това може да служи и като фактор, отличаващ даден обект с качествата и стойност, надхвърлящи времето, в което е бил създаден и съществувал. Т.е. чрез запазване основните характеристики на обекта той да бъде успешно интерпретиран и превръщан в съвременна разработка чрез средствата на дизайна.

Сравнителен анализ между конструкцията на стол от епохата на Древен Египет с негова съвременна интерпретация ясно показва изразения наклон на облегалката, характерен за периода на Ново царство. В този период наклонът в облегалката част започва да се появява все по-често с цел постигане на по-висок комфорт при продължителен престой.

Типичен стол с дървена конструкция с ясно изразен наклон на облегалката, характерен за периода на Ново царство, втора половина на XVIII-та Династия - Египет, ок. 1400-1292 пр.Хр.

„The Egyptian chair“, Finn Juhl. Дървена конструкция с тапицерия, 1949 г.

Съвременна разработка на Ханс Вегнер, силно доближаваща се до сходен до първоизточника модел от средните векове. Архетипната връзка е изключително ясно изразена чрез запазването на стъпването в три точки и запазване на дъговидната форма при сядането.

Дървен, трикрак ридилен стол. Средни векове. Испания.

Shell chair. Ханс Вегнер. 1963 г.

Вегнер успява да осъвремени и усъвършенства дизайна, използвайки съвременни материали, чрез които да постигне здравина, функция и естетическа визия. В случая – чрез активно навлизаният за това време шперплат, подложен на огъване чрез различни технологии.

Кресло „Савонарола“ с характерната X-образна конструкция. XIX в.

Въпреки, че води началото си от древния "sella curulis" (предполага се от "currus" или „колесница“), използвано от най-влиятелните личности на Римската република, креслото Savonarola получава името си едва през XIX век. Наименовано на живелия през XV век доминикански монах Джироламо Савонарола (1452 – 1498), живял в манастира Сан Марко във Флоренция.

Основните кресла използвани до 1500 г. в жилищния интериор са били съвсемите кресла с "X"-образна конструкция. При креслото "Савонарола" отличителен белег е съвсемата X-конструкция изработвана от два отделни набора от извити дървени детайла, съединени в центъра.

Пиер Полен. Стол „Curule“. 1982 г.

Архетипът може да бъде наблюдаван като модел на интерпретация, който се прехвърля от една историческа и стилова епоха към друга чрез доразвиване или надграждане. Понякога това може да служи и като фактор, отличаващ даден обект с качества и стойност, надхвърлящи времето, в което е бил създаден и съществувал. Т.е. чрез запазване основните характеристики на обекта той да бъде успешно интерпретиран и превъплътен в съвременна разработка чрез средствата на дизайна.

Изследване в тази посока представя идеите и концепциите за осъществяване на препратки, имащи отношение към съвременното развитие на мебелния дизайн, правилното третиране на концепциите, които са заложили в основата на изграждане на дадена стилова епоха, и характерните белези, отразяващи развитието на дизайна с цел опазване на културно-историческия аспект. Всяка стилова епоха носи своите отличителни белези, което я различава от предходната или следващата. Съвременната интерпретация на определен стил трябва да носи един естетически, художествено обоснован и издържан подход, приложен в правилен момент и място.

Нощните шкафчета се превръщат в популярна мебел по времето на класицизма от времето на Луи XVI, като обикновено са били конструирани с две вертикални вратички в двата края и хоризонтално позиционирани чекмеджета в централната част. Характерното за тях е, че са изпълнявани с къси крака в конусовидна форма и се разделят на няколко подвида: нощни шкафчета, изпълнявани с полукръгъл плот или т.нар. „половин луна“, серванти, чиито врати са обли в краищата и ъглови серванти – енкоанюр.

Нощно шкафче с мраморен плот в стил Луи XVI (половин луна), Ок.1755 г.

Нощно шкафче „Dream come true“.
Колекция Caracole classic, 2016 г.

В сходна посока са и съвременните разработки на студио „Caracole“ в една от последните им колекции, в която е разгърната идеята за съвременна интерпретация на нощно шкафче .

tête-à-tête, или канапе за разговори в стил Луи XV, от началото на XIX в.

Стильт рококо в мебелировката е известен с появата на нови типове мебели. По време на неговото развитие се появява т.нар. „конфидант“, или „tête-à-tête“ - „S“-образно в план, двуместно леко канапе, предназначено за лични разговори. При него седалките са обърнати един срещу друг с идеята за по-лесно осъществяване на близък, дискретен разговор. Възниква във Франция и в основата си представлява съвкупност от две седалки, обединени в едно чрез серпентинова форма. Създаването на такава мебел с отношение към комуникацията, без маса, създаваща бариера и разстояние между тях, позволява провеждането на по-интимни и тихи разговори.

Заха Хадид. Двуместен стол от колекцията „UltraStellar“. 2016 г.

Класическо кресло в стил Луи XVI,
Франция. XVIII в.

Класицизмът е изключително често интерпретиран стил в мебелировката, използван в съвременни разработки. В своето кресло "Loui Ghost" съвременния френски дизайнер Филип Старк адмирира стила чрез съчетаване на съвременни похвати и материали с основни елементи и характеристики на стила.

Филип Старк. Кресло
"Loui Ghost" за Kartell.

